

RAADSVOORSTEL:

2007-2008

Ons kenmerk: OS 07.1531167

Registratienummer : GR 08.

Ingekomen op :

Onderwerp: Eindrapportage EK -21/Talent Fever

Groningen,

Aan de raad,

Van 10 tot en met 23 juni 2007 vond in Nederland het UEFA EK -21 plaats. Groningen was daarbij speelstad. Naar aanleiding van dit voetbalevenement organiseerde de gemeente Groningen, samen met de provincie Groningen een feestelijk festival: Talent Fever. Talent Fever bestond uit meer dan zestig sportieve, culturele en educatieve evenementen.

Beide evenementen, het voetbaltoernooi en het randprogramma, zijn goed verlopen. Sportief, organisatorisch, publicitair en financieel verliep alles naar wens. In deze eindrapportage wordt teruggekeken op het EK -21 en Talent Fever. Van de voorafgaande bestuurlijke besluitvorming tot de uiteindelijke kandidatuur en van Talent Fever tot de finaledag op 23 juni, de dag waarop Oranje in een zinderende finale in de Euroborg Europees Kampioen werd en waarop na afloop zo'n 20.000 mensen aanwezig waren bij het grote slotfeest op de Grote Markt.

Deze evaluatie verschijnt een half jaar na het voetbaltoernooi omdat we de financiële afwikkeling van de ticketgarantie met de UEFA en de KNVB hebben afgewacht. De resultaten zijn opgenomen in de financiële eindrapportage van het evenement.

In deze nota behandelen wij achtereenvolgens de volgende onderwerpen:

- A. Voorgeschiedenis en bestuurlijke besluitvorming
- B. Resultaten Talent Fever Randprogramma
- C. Communicatie
- D. Commercie en hospitality
- E. Openbare orde, veiligheid en vergunningen
- F. Financiën
- G. Economische effecten EK -21
- H. Conclusie.

A. Voorgeschiedenis en bestuurlijke besluitvorming.

In februari 2006 stelden gemeente en provincie Groningen (verder: Groningen) zich kandidaat voor het UEFA EK -21. Dat gebeurde met een gezamenlijk "bidbook", waarin de potentie van Groningen als speelstad werd gepresenteerd. Groningen stelde zich kandidaat en opteerde in de begeleidende brief bij het bidbook nadrukkelijk voor de hoofdprijs: drie groepswedstrijden en de finale. Om die wens kracht bij te zetten hebben wij de toernooiorganisatie daarbij een financiële garantie geboden: per groepswedstrijd de recette van een volle Euroborg. De capaciteit van de Euroborg is 20.000 toeschouwers. Om de finale te krijgen moesten we een additionele ticketgarantie van 10.000 toeschouwers geven, aangezien de capaciteit van de stadions van Arnhem en Heerenveen 30.000 toeschouwers is. Zonder deze extra garantie hadden we, zo is onze inschatting, de finale niet gekregen.

Naast deze financiële voorwaarden boden gemeente en provincie de UEFA een - ten opzichte van andere speelsteden - uitgebreid en aantrekkelijk randprogramma onder de naam "Talent Fever": een sportief en cultureel festival voorafgaand en tijdens het EK - 21.

In april maakte de KNVB de geselecteerde speelsteden voor het EK -21 bekend: Groningen werd aangewezen als speelstad en kreeg - naast drie groepswedstrijden - de finale toegewezen. Als bonus betrof één van die groepswedstrijden een wedstrijd van Jong Oranje. Naast de afgegeven ticketgarantie bleek het omvangrijke Talent Fever randprogramma een belangrijke reden om voor Groningen te kiezen.

B. Resultaten Talent Fever randprogramma.

Omdat het budget voor het organiseren van evenementen (zie ook F. Financiën) met € 260.000,- beperkt was, werd ervoor gekozen om bij de ontwikkeling van het randprogramma zo veel mogelijk aan te sluiten bij de reeds bestaande infrastructuur en reeds bestaande evenementen. In totaal zijn er zestig evenementen georganiseerd; enkele daarvan waren meerdaags. Alle evenementen vonden plaats onder de overkoepelende naam "Talent Fever". Het betrof evenementen van sportieve, culturele en informatieve aard. Aansluitend op het motto "City for Talents" was de gemene deler in het aanbod "Talent"; er werd zo veel mogelijk gebruik gemaakt van jonge, lokale, aankomende artiesten/sporters/producenten, etc. Op deze manier werd tevens geïnvesteerd in de lokale/regionale sportieve en culturele infrastructuur.

Eén van de hoogtepunten uit het Talent Fever programma was het Ballonnenfiësta op de draf- en renbaan in het Stadspark. Dit was de officiële publieksopening van het Talent Fever festival, met meer dan 35 hete luchtballonnen, veel randactiviteiten en demonstraties en meer dan 20.000 bezoekers. Andere highlights waren de Music Match (talentenjacht in diverse theaters in de regio), de twee grachtenconcerten op een drijvend podium in het Hoge der A (Hayud Jeugd Strijkorkest en Smartlappen) en de penaltycompetities in Stad en Ommeland. Hieraan deden bijna 8.000 jeugdige voetballers mee.

De apotheose van het Talent Fever festival vond plaats op 23 juni, toen 20.000 toeschouwers tijdens de Grande Finale tot in de kleine uurtjes getuige waren van optredens van Lucy Silvas en dj Armin van Buuren.

Het volledige evenementenoverzicht, inclusief deelnemers en bezoekers:

Activiteit/evenement	doelgroep	actief	passief
Arbitragecursus	jeugd	600	
Ballon Fiësta-middag	jeugd	1.000	20.000
Ballon Fiësta-avond	gezin	250	7.000
City Beach Tour	gezin		5.000
City of Talents	jeugd/gezin	750	3.250
Dutch Orange Race	jeugd	250	250
EK-Loop	jeugd	350	350
Euroborg Run	gezin	400	400
Grachtenconcert	jeugd/gezin	50	500
Grande Finale	gezin		20.000
Kick Racism	jeugd		1.000
Kick Racism Debat	jeugd/volwassenen	25	100
Landenweek	gezin		60.000
Life in the City	gezin	50	3.000
Music Match	jeugd	250	2.000
Penalty Groningen	jeugd	7.100	1.500
Pleintjesvoetbal	jeugd	250	1.000
RABO Streetball Tour	jeugd	500	2.500
Radio 538-Fan Festival	jeugd	20	500
Ruigelandfestival	volwassenen		10.000
Smartlappen Festival	gezin	50	1.000
Stripmuseum	gezin		5.000
Symposium Talent	volwassenen	20	100
Theater te Water	gezin	50	250
TNT Muziekfestival	gezin	800	15.000
Voetbalmarathon	gezin	500	2.500
World on Wheels	gezin	250	750
Zwem4daagse	gezin	4.500	2.500
Voetbalactiviteit	doelgroep	actief	passief
Classic Cup	volwassenen	150	1.000
Footvolley Tournament	volwassenen	25	1.000
FC Groningen	gezin		2.000
4 tegen 4	jeugd	550	500
futsal	jeugd	350	350
G-voetbal	jeugd	250	150
Kick Racism toernooi	jeugd	600	250
Pronkjewailtoernooi	jeugd	3.000	3.000
Toernooi Ter Apel	jeugd	800	1.000
2 on 2 streetsoccer	volwassenen		50

C. Communicatie.

Speerpunten in de communicatie rondom het project EK -21 waren enerzijds de reclame voor het voetbaltoernooi (inclusief de kaartverkoop) en anderzijds de promotie van het festival Talent Fever. Ook publieksinformatie, citydressing en crisiscommunicatie kwamen aan de orde.

Een overzicht van de ingezette communicatiemiddelen:

- een aangeklede stad met vlaggen en bannieren (Talent Fever i.c.m. Euro 2007 promotiemateriaal);
- huis-aan-huis verspreide publieksgids;
- groot banner op gevel van café De Drie Gezusters aan de Grote Markt;
- EK -21 journaal TV Noord;
- diverse flyers;
- driehoeksborden;
- diverse advertenties;
- flyers en promotiemateriaal bij ondernemers binnenstad;
- EK -21 borden bij entree stad A7 en A28;
- website www.talentfever.nl (met 30.000 bezoekers van januari t/m juni!);
- georganiseerde bijeenkomsten (ontvangst cup, openingshandeling Talent Fever, aankondiging website);
- gestuurde free publicity: persberichten voorafgaand aan alle evenementen van Talent Fever;
- bigscreens in Euroborg;
- persmappen;
- nieuwsbrief www.fcgroningen.nl en kabelkrant FC Groningen;
- communicatie via website BV Veendam, UEFA.com, euro2007.nl en ticketbox;
- persconferenties.

D. Commercie en hospitality.

Om de kaartverkoop te bevorderen, maar ook uit het oogpunt van hospitality en relatiebeheer zijn het bedrijfsleven en bestuurlijke relaties betrokken bij het EK -21.

Er zijn twee relatieavonden georganiseerd voor het bedrijfsleven in Noord-Nederland. Eén avond voor Ruimtelijke Ordening (wedstrijd van 13 juni Nederland-Portugal) en één avond voor Economische Zaken van zowel de gemeente als provincie (23 juni, de finale). Beide vonden plaats in de Mediacentrale.

In de marge van de vier wedstrijden werden ook passende ontvangsten gehouden voor lokale, regionale en (inter)nationale bestuurlijke relaties. Deze vonden plaats in het gebouw van zorgverzekeraar Menzis (openingswedstrijd en finale) en in de Must See Bioscoop (tweede en derde groepswedstrijd).

E. Openbare orde, veiligheid en vergunningen.

Voor zowel het voetbaltoernooi als het Talent Fever randprogramma diende een vergunning te worden aangevraagd. Dit werd gecoördineerd vanuit het Centraal Meldpunt evenementen. Daarbij werd samengewerkt met partijen als de politie, de GHOR, de brandweer, het marktwezen en de betrokken gemeentelijke diensten. In de vergunningaanvraag werd alle benodigde informatie over de te organiseren evenementen zeer uitvoerig geëxpliciteerd: veiligheidseisen, implicaties voor het verkeer, te verwachten aantal toeschouwers, constructie podia, aantal decibellen, milieumaatregelen, etc. De vergunningaanvraag was 9 maanden voor de start van het evenement gereed en kon vervolgens bijtijds verleend worden.

Op basis van de vergunningaanvraag konden vervolgens de draaiboeken van politie, GHOR en brandweer geproduceerd worden. Ook deze waren op tijd gereed.

Vanuit de dienst RO/EZ is een integraal verkeersplan ontwikkeld met daarin alle verkeersaanpassingen als gevolg van het EK -21. Onderdeel daarvan was een aangepast parkeerplan: enerzijds in verband met toezeggingen aan de UEFA over de beschikbaarheid van parkeerplaatsen onder of bij het stadion; anderzijds in verband met de noodzaak extra ruimte te creëren voor media, mediaparking, bussen en gasten van de andere gebruikers van de Euroborg.

Op de wedstrijddagen werden, in samenwerking met Arriva, pendeldiensten ingezet. Deze reden voorafgaand en na afloop van de wedstrijden vanaf het Bastion Hotel, Osloweg en Ikea naar de Euroborg. Gebruikers betaalden 1 euro voor een retourticket.

Extra treinen zijn ingezet op zondagochtend 24 juni 01.30 uur naar alle richtingen (Zwolle, Roodeschool, Winschoten). Arriva heeft extra bussen ingezet op diverse lijnen door de provincie.

De veiligheid **in** het stadion was een verantwoordelijkheid van de toernooiorganisatie, in samenwerking met FC Groningen. Politie en brandweer hebben een goede rol gespeeld. Op de wedstrijddagen en ten tijde van de Grande Finale was er een continue monito-ring van het verkeer en het publiek, vanuit de commandoposten in de Euroborg en de Zielstraweg.

F. Financiën

Met de nota "Kandidaatstelling Groningen EK Voetbal -21" werd in totaal € 500.000,-- voor het evenement gereserveerd. Daarbij werd de voorwaarde gesteld dat de provincie Groningen eveneens € 500.000,-- beschikbaar zou stellen. Later zou blijken dat de provinciale bijdrage slechts € 300.000,-- zou bedragen. Het totale beschikbare budget was daardoor € 800.000,--. Dat was dus € 200.000,-- lager dan in eerste instantie begroot.

Gemeente en provincie reserveerden vanuit deze € 800.000,-- beide € 150.000,-- voor risico's als tegenvallende kaartverkoop. Het totale risicobudget bedroeg dus € 300.000,--.

In genoemde nota werd berekend dat, op basis van een gemiddelde entreprijs van € 15,--, het maximale financiële risico als gevolg van tegenvallende toeschouwersaantallen hoger lag.

Gemeente en provincie reserveerden het resterende deel van het budget voor het organiseren van het randprogramma Talent Fever.

Resumé budgetten:

	Gemeente Groningen	Provincie Groningen	Totaal
Programmabudget Talent Fever	€ 350.000	€ 150.000	€ 500.000
Risicobudget	€ 150.000	€ 150.000	€ 300.000
Totaal	€ 500.000	€ 300.000	€ 800.000

Programmabudget Talent Fever.

In verband met het beperkte budget is ervoor gekozen niet uit te besteden, maar om het project intern te organiseren. Zo kon maximaal gebruik worden gemaakt van de intern beschikbare expertise en kennis, opgedaan bij de organisatie van eerdere grote evenementen.

In verband met deze keuze moesten de kosten voor de projectleiding gedekt worden vanuit het programmabudget Talent Fever. Andere kosten die vanuit dit budget gedekt moesten worden, waren o.a. communicatie, marketing en een post onvoorzien. Deze laatste is o.a. aangewend voor het inzetten van extra treinen op de finaledag, het inhuren van EHBO-posten bij een aantal evenementen in de binnenstad en het compenseren van andere onverwachte kosten. Het is gelukt om binnen het programmabudget te blijven.

Risicobudget.

Eerder is een aantal risico's geïnventariseerd, waarvoor het risicobudget van € 300.000,-- eventueel aangewend zou moeten worden. In de voortgangsrapportage van juni 2007 (kenmerk OS 07.1403709) bent u hierover geïnformeerd. De risico's waren:

1. mogelijk tegenvallende kaartverkoop;
2. mogelijke kosten voor herbezoding veld Euroborg;
3. mogelijke extra kosten boven de begrote operationele kosten voor de wedstrijdorganisatie (in totaal voor vier wedstrijden € 100.000,--);
4. mogelijke kosten bij schade aan stadion, boven het normale bedrijfsrisico van NV Euroborg.

1. De kaartverkoop is tegengevallen. In de tweede voortgangsrapportage aan uw raad melden wij reeds dat de kaartverkoop bij de verwachtingen achterbleef en de kosten als gevolg van de ticketgarantie op ongeveer € 560.000,-- zouden komen.

Inmiddels zijn de definitieve bezoekersaantallen bekend en is de financiële afwikkeling rond de ticketgarantie met de KNVB gereed.

We wilden een goed gevuld stadion en daarom hebben we besloten (overblijvende) kaarten te kopen en die beschikbaar te stellen aan relaties. De kosten hiervoor bedroegen € 96.000,--.

Daarbovenop brengt de KNVB nog de garantie van € 150.000,-- aan ons in rekening. De KNVB heeft ons aangeboden dat wij het bedrag van € 150.000,-- niet aan de KNVB hoeven te betalen, als wij die € 150.000,-- beschikbaar stellen voor een nieuw project ter bevordering van de voetbalsport, samen met FC Groningen. Wanneer we niet een dergelijk project kunnen voorleggen, zal de KNVB het verschuldigde geld alsnog opeisen.

De KNVB stelt dus de hoogte van de ticketgarantie op € 396.000,-- en biedt ons de mogelijkheid om hiervan € 150.000,-- ten goede te laten komen aan het sportbeleid in de stad Groningen. We onderzoeken op dit moment de mogelijkheid deze middelen aan te wenden voor blijvende herinnering aan het EK -21 in de vorm van de aanleg van één of twee Crujff courts in de stad.

2. Een ander risico was de kosten voor eventuele herbezoding van het veld, indien nodig. Het veld bleek echter in uitstekende conditie, en de kosten voor herbezoding (€ 95.000,--) waren niet aan de orde. Wel waren er beperkte kosten voor kleine aanpassingen aan het veld en extra veldpreparatie. Deze kosten komen ten laste van het risicobudget en bedragen € 3.000,--.
3. De operationele kosten voor de wedstrijdorganisatie door FC Groningen (ticketing, hostesses, horecapersoneel, etc.) bleken uiteindelijk meer te zijn dan de begrote € 25.000,-- per wedstrijd. Het tekort bedroeg in totaal € 13.000,--. Dit komt ten laste van het risicobudget.
4. Er zijn geen kosten gemaakt wegens schade aan het stadion.

Resumé budgetten.

Programmabudget:

Gereserveerd:	€	260.000
Gerealiseerd:	€	260.000
Resultaat:	€	0

Risicobudget:

Gereserveerd:	€	300.000
Af: Inkoop kaarten:	€	96.000
Af: Veldpreparatie:	€	3.000
Af: Operationele kosten:	€	13.000
Af: ticketgarantie	€	150.000
Resultaat:	€	38.000
Af: Aangegane verplichting voetbalproject:	€	150.000
Resultaat:	-/- €	112.000

De ticketverkoop bleef uiteindelijk achter bij de verwachtingen. Dit heeft consequenties gehad voor de ticketgarantie die de KNVB geboden was. Inmiddels is de financiële afwikkeling gereed: het uiteindelijke tekort bedraagt € 112.000,--.

G. Economische effecten van het EK -21.

Gedurende het EK -21 is er door de Rijksuniversiteit Groningen onderzoek gedaan naar de economische effecten van het evenement voor de economie van de stad Groningen en het Ommeland.

De wedstrijden trokken in totaal 55.762 toeschouwers. Van dit aantal kwam 26% uit directe omgeving (Stad en Ommeland), 65% uit de rest van Nederland en 10% uit het buitenland.

Van deze toeschouwers bleven 4.372 mensen overnachten in de stad. Ongeveer de helft van deze overnachtingen waren bezoekers uit het buitenland. Buitenlanders verbleven gemiddeld 3,2 nachten, terwijl Nederlanders gemiddeld 1,4 nacht in de stad bleven.

In de stad heeft het EK -21 geleid tot substantiële extra en directe uitgaven van € 1.016.408,--. De sector die daar het meest van profiteerde was de hotel-, cafés- en restaurantsector. Het evenement leverde 12,7 fte aan extra werkgelegenheid op.

In de speelstad Nijmegen is een vergelijkbaar onderzoek gedaan naar de economische effecten. Daarbij vergeleken steken de cijfers van Groningen gunstig af. In Groningen kwamen meer dan twee keer zoveel toeschouwers en de extra uitgaven die zijn gedaan in Groningen liggen hoger. Daarbij moet nadrukkelijk worden aangetekend dat, in tegenstelling tot Nijmegen, in Groningen een wedstrijd van het Nederlands elftal en de finale plaatsvonden. Opvallend is wel dat het aantal bezoekers van buiten de regio in Groningen (75%) aanzienlijk hoger ligt dan in Nijmegen (42%). Ook opvallend is het veel hogere aantal overnachtingen: Groningen: 4372, Nijmegen: 300.

H. Conclusie.

Het EK -21 is een succesvol evenement geweest. Het evenement kende, zowel voor wat betreft de gang van zaken in het stadion, als daarbuiten, een vlekkeloos verloop. Dat geldt zowel voor de verkeersafwikkeling als voor de openbare orde en de veiligheid. De samenwerking met partners als FC Groningen, politie, brandweer en tussen de gemeentelijke diensten is uitstekend geweest. Daar geldt ook voor de keus om de organisatie van dit evenement zoveel mogelijk intern te houden. Het budget liet het trouwens ook niet toe om uit te besteden.

Groningen is er in geslaagd om naast het voetbaltoernooi een omvangrijk randprogramma samen te stellen en te organiseren. Dit randprogramma heeft een duidelijke meerwaarde gehad bij het toernooi. Ook voor de niet-voetballiefhebber was er voldoende te beleven. Bij het Ballonnenfiesta in het Stadspark en het slotconcert op de Grote Markt waren zelfs 20.000 toeschouwers aanwezig.

In communicatief opzicht heeft het de stad en de provincie veel gebracht. Alle wedstrijden zijn live uitgezonden op de televisie. Daarnaast zijn er veel achtergrond- en

nieuwsprogramma's over het EK -21 geweest, reportages in tijdschriften, radiospotjes, internetsites, krantenartikelen etc.

Climax van het EK -21 was de dag van 23 juni. Op die dag werd de finale in een uitverkochte en zinderende Euroborg gespeeld en vond op de Grote Markt de Grande Finale plaats. Tot in de kleine uurtjes dansten en feestten zo'n 20.000 mensen in de Groninger binnenstad. Groningen heeft andermaal aangetoond een bruisende stad te zijn, waar veel kan en gebeurt. Daarmee was het evenement een impuls voor de citymarketing van de stad.

Voor het randprogramma was de naam Talent Fever gekozen. In de praktijk bleek de verbinding tussen het EK -21 en het Talent Fever niet altijd duidelijk. Het advies voor een volgende keer is één boodschap, één beeldmerk en één merknaam te communiceren.

De kaartverkoop is uiteindelijk tegengevallen. Gemeente en provincie Groningen bleken op geen enkele wijze invloed uit te kunnen oefenen op de ticketverkoop, bijvoorbeeld door zelf een deel van de verkoop ter hand te nemen. Slechts via een extra communicatie-inzet kon extra aandacht gevestigd worden op het evenement en de verkoopadressen voor tickets. De ticketverkoop bleef uiteindelijk achter bij de verwachtingen. Dit heeft consequenties gehad voor de ticketgarantie die de KNVB geboden was. Inmiddels is de financiële afwikkeling gereed: het uiteindelijke tekort bedraagt € 112.000,--.

De economische effecten zijn, vergeleken met de speelstad Nijmegen, goed te noemen. De wedstrijden trokken in totaal 55.762 toeschouwers. Dat leverde in de stad aan extra en directe uitgaven € 1.016.408,-- op. De sector die daar het meest van profiteerde was de hotel-, cafés- en restaurantsector. Het evenement leverde 12,7 fte aan extra werkgelegenheid op.

De stad en provincie Groningen hebben een prachtig evenement achter de rug. Groningen heeft zich van haar beste kant laten zien. Het randprogramma in Stad en Ommeland was - zeker ook ten opzichte van de andere speelsteden - indrukwekkend. En het Nederlands Elftal werd Europees kampioen in Groningen!

Besluit.

Gelet op het vorenstaande stellen wij u voor te besluiten:

- I. de eindrapportage EK -21/Talent Fever vast te stellen;
- II. de financiële eindafrekening EK -21/Talent Fever vast te stellen;
- III. het resterende tekort van € 112.000,-- ten laste te brengen van het concernresultaat 2007;
- IV. in te stemmen met de door de KNVB voorgestelde regeling over de € 150.000,--.

Burgemeester en wethouders
van Groningen,

De burgemeester,

De secretaris,

Jacq. Wallage.

H.P. Bakker.